

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 51.

V Ljubljani, 21. grudna 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Krajni šolski nadzorniki. — Naš denarni zavod. — Dogodbica brez — morale. — † Fran Pečovnik. — Učiteljstvu in učiteljskim društvom v preudarek. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Listnica upravištva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Krajni šolski nadzorniki.

Ko je zagledal beli dan novi šolski in učni red, ki je nekoliko uredil razmerje med učiteljem in katehetom, priznavajoč med drugim šolskemu voditelju malenkostno nadzorstvo tudi nad veroukom — je nastal v Izraelu velik vihar razburjenosti in ogorčenja. „Mladi golobradi mladenič bo lahko inšpiciral starega izkušenega župnika; novi šolski in učni red je največje ponižanje kateheta, celokupna duhovščina izgubi po novem zakonu mnogo ugleda med ljudstvom“, je odmevalo na raznih mesečnih skupščinah naših duhovnikov. In protestirali so, prav na cesarskem Dunaju so protestirali razni visoki cerkveni dostojanstveniki.

Absolvirani učiteljišnik je vsaj površno poučen v didaktiško pedagoških zadevah in zrelostno in usposobljenostno preizkušnjo iz verouka mora napraviti pred cerkveno gosposko. Ako bi mu torej dovoljaval novi šolski in učni red nadzorovanje verouka, bi podal mlajši učitelj tudi starejšemu duhovniku lahko marsikateri pameten nasvet*.

Stojim pa na stališču, da je pravično, ako me nadzoruje le tisti, ki več zna kot jaz, ki je sploh bolj izkušen ali pa vsaj v moji stroki popolnoma izobražen. Gotovo se glede temeljitega znanja verouka ne more meriti učitelj z duhovnikom, česar seveda ne trdim o podavanju tvarine. Vsekakor se mi je videlo protestiranje duhovščine deloma opravičeno,

Imamo pa v svojem, v marsičem jako čudno zasnovanem šolskem ustroju dobre uspehe ovirajočo in učiteljski stan in ugled skrajno ponižujočo napravo, ki ji pravimo krajno šolsko nadzorstvo. Za nadzorovanje didaktiško pedagoškega stanja vsake šole postavi okrajni šolski svet iz občinskih članov krajnega šolskega nadzornika. Kakšni pa so po ogromni večini občinski člani, ali so to možje, ki vedo soditi, kaj je moderni šolski pouk? Naši krajni šolski nadzorniki so sicer lahko prav spoštovani udje človeške družbe, a prepričan sem, da velika večina njih ve o didaktiki in pedagogiki toliko kot moj črevelj. Navadno so še tako pametni, da ne prihajajo k pouku, ker se zavedajo, ali pa tudi ne, da so nezmožni opravljati odkazani jim posel. Nekateri, posebno sovražniki učitelja, [pa imajo ko-

rajžo, da posečajo šolo, in sicer navadno v skrivnostno-sladkogenjenem položaju. Koleginja neke bližnje šole mi je pripovedovala pred več meseci, kako neumestno, otrokom v posmeh, v ponižanje njeno in ugleda šole jo je inšpiciral ondotni krajni šolski nadzornik. In koliko bi lahko navedel takih famoznih slučajev! To je gola profanacija!

V tem oziru ne zvrčam krivde na okrajne šolske svete, ki ne morejo veliko izbirati, pa naj iščejo, posebno pri nas na kmetih, za važni posel sposobne može med pristaši katerekoli političnih strank. Po mojih mislih ne more biti dober krajni šolski nadzornik tudi nihče intelegentnejših slojev, ako se ni pečal podrobno s šolstvom. Le starejši izkušen šolnik bi bil dobra lokalna nadzorovalna oblast, ako je poslednja, kot si jo predstavljamo danes — sploh potrebna.

Menim pa in z mano prav gotovo celokupno učiteljstvo, da je ni potreba, in sicer iz več vzrokov. Prvič bi se moralo učitelju samemu vendar nekaj zaupati, drugič poseča lahko šolo ob vsaki uri okrajni šolski nadzornik, in tretjič, učiteljstvo ima v današnjih dneh v vsaki vasi in v vsaki hiši itak vse polno ljudi, ki nimajo častnega naslova, ki pa prav radi in v polni meri izvršujejo imenovano nadzorovalno službo.

Kozli bi se smejali dekanatu, ki bi postavil interno cerkveno delovanje župnikovo pod nadzorstvo kakega občinskega uda, učiteljstvo pa naj trpi mirno in brez protesta da prisostvuje pouku, ga nadzira in kritikuje „izvedenec“, ki se na didaktiško-pedagoške zadeve razume kot zajec na boben. Potem pa še odstavek: „Ako nastopi med njima (učiteljem in kr. šol. nadzornikom) različnost v mnenju, ima vsak izmed nju pravico, si dobiti razsodbe okrajnega šolskega sveta“. Kakšno različno mnjenje vendar? Ali bom debatiral z nevesčakom n. pr. o formalnih stopnjah in, če se ne strinjava v mnenju, pa bo moral priti na pomoč še okrajni šolski svet, ki naj dokaže z uradno štambilijo, da ima učeni krajni šolski nadzornik — dolga ušesa?! Ironija! — Le črevlje sodi naj kopitar!

Ne trdim, da ni potreba sploh nikakega lokalnega nadzornika. Naj bi le bil zato izbran, v sporazumu z učiteljstvom kak odličen mož pa naj bi ne nadzoroval pouka učiteljevega, temveč delovanje krajnega šolskega sveta. — Ne bojim se izreči in tudi dokazati trditve, da velika večina naših

*) To je res. Čuli smo od duhovnikov samih, da jim dela pouk v verouku velike preglavice, ker ne poznajo nobene metode. Uredn.

bližjih šolskih inštanca ponajveč jako površno izvršuje svojo važno nalogo. Mnogi člani krajnih šolskih svetov so po večini krajev naše domovine le močna opozicija učitelju, ki hoče zasnovati pouk po modernih pedagoških načelih. Kdo odklanja učiteljeve predloge o nabavi potrebnih učil, kdo ovira z nečuveno prizanesljivostjo pri obravnavi šolskih zamud — dober šolski obisk? Kajneda, tovariši, tu bi bilo potreba nadzornika, strogega krajnega šolskega nadzornika*.

Ako je višji šolski gosposki res kaj do našega ugleda, si mora prizadevati, da čim prej odpravi krajno šolsko nadzorstvo kakršno imamo sedaj. Dokler pa ne izgubi tozadevni paragraf zakonitim potom svoje veljave, je neobhodno potreba, da deželna šolska oblast sporazumno z učitelji — izvedenci v posebnem odloku natančno specializira posle krajnih šolskih nadzornikov. Zadeva naj bi se smatrala nad vse nujna, ker bi sicer učiteljstvo utegnilo misliti, da je našim višjim predstojnikom ugled podrejenih služabnikov pri sreču le takrat, ko je izbirati — ustrahovalna sredstva.

Fran Silvester.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca listopada 1906 K 222.941.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dogodbica brez — morale.

Nekje blizu Ljubljane je krajni šolski svet nameraval razširiti šolo za en razred, ker so dosedanji prostori treh razredov pretesni za blizu 400 otrok. V oni šolski okoliš je všolanih več davčnih občin, ki imajo vse besedo pri plačevanju. Občinski odbor domače občine je bil zadovoljen s predlogom krajnega šolskega sveta, vprašati pa je bilo treba tudi druge občine. Tu se je stvar obrnila tudi drugače. Šolski okraj ljubljanske okolice ni samo eden največjih na Kranjskem, prednjači tudi še glede pomanjkanja šol, v žganjepitju, pobožnosti in neumnosti. Glede teh lastnosti niso poslednji niti na Ižanskem. Odlikuje se ta okolica z nekakšno imovitostjo, zlasti imajo precej gozdov in polja — in ponajveč delavnih moči v Ameriki. Zato vporabljajo za vsakršno delo šolske otroke. 20, 30, celo 60 kron globe od ene hiše na leto zaradi šolskih zamud ni tukaj nikaka izjema. Večje kot je posestvo, tem več je tudi zamud in seveda tudi glob. Imovitejši možje so tudi občinski odborniki in šolski svetovalci. Taki možje so se torej zbrali na poziv okrajnega šolskega sveta nekega lepega dne v šoli in sklepali o njenem razširjanju, med njimi je bil eden, ki je plačal že dotlej samo 68 kron kazni tisto leto. Volk — ovec sodnik.

Mi ne maramo nobene šole. Še to poderimo ali jo pa prodajmo! Otroci se ne nauče nič. Dajte nam otroke domov. Otroci naj pasejo, delati naj se uče. Kaj jim pomaga učenost. Vsak dan so bolj neumni. Ti učitelji niso za nič. Sami liberalci so, za to nas spravljajo v nesrečo. Stran z njimi! Ne

*) Časih celo palice!

Uredn.

maramo učiteljev, ne maramo šol! Ne damo nič! Kako mučen položaj, za navzočega šol. voditelja in c. kr. okr. šol. nadzornika! Mož jim je sicer povedal, da otroci, ki zamujajo šolo in se za nje plačuje stotake šolskih kazni, ne morejo biti deležni pouka. ne morejo napredovati. Zato ni kriva šola, ako ne znajo nič, — vse to ni zaleglo mnogo. Potem je izjavil tudi nadučitelj, da učenjaki še niso iznašli golide, ki bi v njo nalili učenosti, pa bi jo učitelji nosili za otroki na pašo, ker bi jo ne vem kako, spravljali v trde butice. „Otroke pošiljajte redno v šolo. Skrbite, da bodo imeli tudi v vas samih dober zgled, potem ni dvoma, da se bodo nekaj naučili. Potem pridite in zabavljajte!

Zabavljali so tudi brez tega. Saj tudi ni bilo možno drugače. Isti župnik, ki se je prej tolikrat izjavil, da je IV. razred potreben, ker bi kaplan dobil potem 160 K na leto za pouk, dočim ne dobi od treh razredov in istega števila otrok nič, isti župnik je glasoval proti razširjanju šole in hujskal svoje pristase proti šoli, češ: tu gre samo za to, da bo imel nadučitelj 50 K več opravilne doklade.

S tem je bila stvar pokopana.

Akti so romali k dež. šol. svetu, da se ne vrnejo nikdar več. V ižanskem Izraelu je bil tisti dan takšen praznik in takšno veselje, da niso krulili prešiči, marveč ljudje, ki trdijo s ponosom, da so potomeci nekdanj todivajočih Turkov. Ljudstva glas je pa božji glas, to vemo, posebno tedaj če „dobro naše ljudstvo“ trobi v klerikalni rog in pridno polni znano bisago. C. kr. dež. šol. svet se je te dni pomotil ali je pa zabil to pri slovicu; zakaj v tistem kraju blizu Ljubljane je sklenil razširiti ondotno šolo v štirirazrednico. In proti temu ni rekurza.

Zato pa sedaj javkanje na vseh koncih in krajih, da ni pravice na svetu; seveda jo ni in tudi ne morale. Lux.

† Fran Pečovnik.

Komaj so minila tri leta, odkar smo položili tovariša V. Jarea v Braslovčah k večnemu počitku, že je posegla neizprosna smrt iznova v kolo učiteljstva tega okraja ter nam ugrabila tov. Frana Pečovnika, nadučitelja v Št. Jurju ob Taboru. Sree se nam krči, ko pomislimo, kako potrebno bi bilo v blagor njegove številne rodovine, da bi bil pokojnik vsaj še nekaj let bival med nami, zakaj ob njegovem grobu žaluje udo in devetero nepreskrbljenih otrok. To je tožno, to je bridko! Pobrala ga je običajna učiteljska bolezen — jetika — v 46. letu njegove starosti. Dne 10. grudna tek. l. smo ga spremili v Žalec k večnemu počitku. Tamkaj si je namreč želel umreti pri svoji priletni materi.

Pogreba se je udeležil g. nadzornik J. Supanek in približno 40 stanovskih tovaršic in tovarišev. Vsaka večrazrednica je poslala po enega, dva ali celo več zastopnikov k pogrebu, le šestrazrednica n. V., ki je šoli v Št. Jurju ob T. mejaša — nobenega.

Učitelji pevci so zapeli pred hišo žalosti in ob odprtem grobu v srca segajoči žalostinki, tovariš Brinar pa je pokojniku govoril kaj lepo posmrtnico. Ginjeni smo bili do solz, ko smo slišali ihtenje in tarnanje zaostale dece in drugih sorodnikov.

Pokojnik se je narodil na Vranskem, vzrejen pa je bil v Št. Pavlu pri Preboldu. Leta 1881. se je izšolal na učiteljišču v Mariboru ter potem služboval v Grižah, pri Sv. Roku v rogaškem okraju, pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah in naposled v Št. Jurju ob Taboru. Tu je imel kaj težavno stališče ter postal nekaka žrtev razmer. Bil je vnet pristaš stanovske or-

ganizacije. Da si že dlje časa neozdravljivo bolan, se je vestno udeleževal vsakega zborovanja učiteljskega društva, kjer je iskal tešila in razvedrila. Še meseca avgusta tekoč. l. se je podal v daljni Maribor praznovat 25letnico svojega učiteljevanja, da bi še enkrat videl svoje bivše sošolce od obličja do obličja ter vsakemu stisnil roko v slovo. Vsvesti si je bil, da tamkaj dogovorjene 30 letnice ne bo več učakal. Pokojnik je slovel svojedobno kot izboren pevec. Kjer je služboval, zbiral je odraslo mladino okolo sebe, snoval pevske zборе ter v gojitvi narodnega in umetnega petja tudi dosegel odlične uspehe. V tem pogledu ni nikdar štedil svojih moči. Morda je tudi to nekoliko pripomoglo, da je tako rano legel v hladni grob. Lahka mu bodi zemljica domača!

Učiteljstvu in učiteljskim društvom v predarek.

(Po shodu zaupnikov narodno-napredne stranke.)

(Dalje in konec.)

Že davno se je pretresalo to vprašanje že od strani strokovnjakov, pri deželnem odboru in deželni zbornici. Govorili in pisali so za ustanovitev takega zavoda tudi na Gorenjskem. To je čisto prav, a Dolenjecem se ga ne sme vzeti, Notranjecem pa ničesar dati, ki so najpotrebnejši pouka in napredka zaradi bede in slabega zemljišča. Učitelji, ki prihajajo na Grm v kmetijski kurz, so opazili to potrebo že davno. Po navadi pride iz vsakega okraja po eden. Mnogo vidijo in slišijo tukaj praktiškega in teoretiškega, a vsakdo je prepričan, ta ni izvedljivo povsod. Trtoreja, vinarstvo in kletarstvo ni za Gorenjca, niti za večji del Notranjcev ne. Obče je koristna za vse samo sadjereja, o drugem se v učit. kurzu ne sliši ničesar. O živinoreji, umnem obdelovanju zemlje, čebelarstvu pa tudi o mlekarstvu, umnem gospodarstvu, knjigovodstvu i. t. d. ni mogoče v kurzu podučevati zaradi prepičlega časa. Ugibalo se je že, da bi se razdelil pouk po krajevnih razmerah: za Vipavce in Dolenjce vinoreja in sadjarstvo, za druge pa sadjarstvo, živinoreja, čebelarstvo i. t. d. po razmerju časa. Mnogim učiteljem se je zdel ta predlog jako umesten, a zgoraj je odločila glavna oseba s trditvijo: „Učitelj mora biti sposoben v vsaki stroki. Učitelji se selijo vedno. Kdor pride v vinorodne kraje, mora biti več v vinarstvu.“ To je odločilo; glava je povedala glavno misel kot nedotakljivo, edino pravo in nespremenljivo. Je že tako pri nas v naši ljubi Avstriji, da imajo usodo, smer, srečo in odločitev v vseh rečeh navadno le taki ljudje, ki o vsej stvari ne razumejo ničesar. Kdo bo neki gledal tako natanko! To je pač vse eno, samo da se pravo pogodi. In taki strokovnjaki gotovo pogodijo povsod pravo, zato pa gre pri nas vse tako rakovo pot. Razume se, da imajo taki tudi usodo šolstva v rokah, a da bi ti vprašali učitelje kot strokovnjake o šolstvu za mnenje — tega Bog ne daj! Ravno tako je bila želja učiteljstva glede kurza na Grmu pokopana za večno. Vsi se morajo učiti trtoreje, vinarstva in kletarstva, čeprav ne vidijo v svojem šolskem okraju nikdar trte; še manj grozdja. Bog čuvaj, da bi se ta predmet zamenil s prepotrebim poukom iz živinoreje in mlekarstva, ki sta danes glavna vira dohodkov našega kmeta. Ali naj ostane res vedno tako? Učiteljstvo mora zopet postaviti to važno vprašanje na dnevni red. Vsa učiteljska društva prosimo, da vzamejo v pretres to vprašanje pri prihodnem društvenem zborovanju. Učiteljski kurz naj se loči v bodoče na vinorodne in sadorodne-živinorejne kraje. Izid sklepa naj se pošlje na deželni šolski svet v daljno razpravo in rešitev.

Sedaj prihaja premalo učiteljev v kurz. Letos jih je bilo dvanajst, to se nam zdi premalo za vso deželo. Ali je mogoče,

da bi prišli kedaj vsi na vrsto? Sedaj se jemljejo v kurz le samo takšni učitelji, ki imajo doma šolske vrtove; kdor tega nima, ne pride nikdar v tak tečaj. Ali so res samo šolski vrtovi vir pouka iz kmetijstva? Učitelj mora biti zlasti na kmetih mož na svojem mestu, ako hoče dobiti ugled in spoštovanje pri kmetih. Šolski vrtovi so potrebni in tudi koristni zaradi odgoje šolske mladine, a ti dajejo učiteljem premnogo dela in truda, večkrat tudi veliko nevhvaležnosti, zamere in obrekovanja. Ako je šolski vrt majhen, ni vreden imena šolskega vrta. Ta mora imeti drevesa matičenjake za zgled obdelovanja, rezanja, raznovrstnosti sadja in hranitev tega. Na majhnem šolskem vrtu se ne da pokazati vsega zaradi premajhnega prostora. Ako je šolski vrt velik, se ga da lepo urediti, obdelati, nasaditi in obsejati — ali to stane mnogo denarja. Lepota in čednost na šolskem vrtu sta potrebna zaradi zgleda in izpodbude, a to stane veliko, ker plevel sili vedno na površje; okopavati, čistiti, prilivati in obrezavati je treba tudi neprestano, a tudi to stane časa in truda. Kdo pa naj izvršuje vsa ta dela, kdo naj trpi stroške? To pripada navadno šolskemu voditelju, on je vrtnar, šolski vodja, učitelj in še s premnogimi drugimi posli obdan in uprežen mož s premnogimi skrbmi. Ako je šolski vrt velik, bi moral biti v njem neprestano nastavljen vrtnar, če bi ga hotel urediti in imeti v lepem redu. Veliki, lepi in zgledni šolski vrtovi so drag šport, ki ga navadni učitelj s svojo borno plačo ne more zmagovati. Občine, oziroma krajni šolski sveti ne dajejo radi podpore za obdelovanje šolskega vrta, ker prepuščajo učitelju užitek, zaradi česar mora ta skrbeti sam za vse. Ako ni vse v redu, ubogi učitelj! Vlečejo ga po zobeh, da mu kmalu mine veselje do vrta in vrtnarstva. Danes so delavci tako dragi, da se nikdar ne izplača s temi obdelovati šolskih vrtov. Učitelj z družino si navadno pomaga sam kakor ve in zna. Da ni vedno in povsod vse v redu, se samo razume; naši šolski vrtovi so v slabem stanju zaradi pomanjkanja delavnih moči, mizerije učiteljeve in pomanjkanja podpor. Ni sramotno delati, marveč častno in celo zdravo je za učitelja imeti po končani šoli nekaj ur opravka na vrtu. To tudi vsak rad dela, a vsega sam ne mora zmagovati. Treba je plačati delavca, če bi ga bilo mogoče vselej dobiti. Ko je na vrtu največ dela, ne dobiš nobenega za noben denar; delaj sam, ali pa se pusti vleči po zobeh! Užitek šolskega vrta s skrbmi, delom in stroški je navadno deficit. Naša slavna vlada daje podpore za šolske vrtove cele vojvodine Kranjske na leto — čujte in strmite! — celih 600 K. Kdor hoče dobiti delež od 50 K, mora vložiti kolkovano prošnjo, rešitev je navadno brezuspešna in ti si vrhu tega še ob krono! Na ta način se podpira šolstvo, napredek in učiteljstvo v borbi za kmetijstvo. Tista slavna vlada, ki ima za vojaštvo denarja dovolj, za učiteljstvo, napredek kmetijstva in kmeta ga nima. Ali naj tudi to ostane vedno tako? — Ako se ne bomo ganili sami, nam ne bodo usiljevali podpor. Naša sveta dolžnost je, da odločno zahtevamo podpore za vzdrževanje vseh šolskih vrtov.

Učiteljska društva naj vzamejo v pretres tudi to vprašanje: prošnje za take podpore za vsak šolski vrt brez izjeme naj se vlagajo vsako leto, dokler ne bodo rešene ugodno. Obenem naj se zahteva, da se odpošlje več učiteljev v tečaj za nadaljno izobrazbo s primerno podporo, da bo mogoče tem izhajati.

Nam učiteljem je temeljita strokovna izobrazba iz kmetijstva neobhodno potrebna. Mi smo med narodom; imamo srce in dobro voljo pomagati narodu do boljše blaginje, a če hočemo pomagati, moramo biti sami v posameznih strokah dobro podkovani. S polovičarstvom, ugibanjem in negotovostjo se samo osmešimo; bolje nič kakor bi s takim postopanjem jemali ugled sebi in stanu. Mi smatramo nadaljno izobraževanje iz raznih

strok kmetijstva za nekaj nujno potrebnega. Vsak učitelj bi moral že nastopiti kot novinec dobro podkovan iz teh predmetov. Na učiteljskih se mora poučevati v bodoče kmetijstvo bolj obširno, natančno in zgledno. Učenci naj vidijo to, kar se teoretiško uče: to ostane, sama teorija pa izpuhti. Za vse to se mora pa imeti učiteljev veščakov, ne pa polovičarjev, samo teoretikov — če ne že površnežev in nesposobnežev, kakršne je imelo več izmed nas. Tudi v tem oziru so naredili od merodajne strani korake že na ministrstvo — a razume se, da je bila ta lepa, prepotrebna in izvrstna misel odločno odbita.

Na ta način ne moremo napredovati, če bi tudi hoteli, dokler imajo odločilno besedo ljudje, ki ne poslušajo nobenega dobrega in pametnega sveta. Dokler bodo gospodarili starokopitneži in nevedneži, je o pravem napredku iz kmetijstva nemogoče govoriti. Upamo, da se bo tem ljudem izpodbil stolček po občni volilni pravici. Ako ne bodo ljudski zastopniki sami sebi hoteli dobro, potem jim tudi mi ne moremo pomagati. Mi moramo odločno zahtevati, naj bodo učitelji kmetijstva na učiteljskih pravi strokovnjaki; kmetijstvo naj se poučuje obširneje in temeljiteje, ker to zahteva tek časa. Učitelj veščak iz tega predmeta bi bil prava dobrotja za našega kmeta. Sedaj, ko smo uvrščeni po štatusu, ni med nami več te neprestane, večne selitve. Vsak nese s seboj svojo stalno plačo, kamor gre — prebere si malo ali celo nič. To je za nas in kmetijske razmere jako dobro. Učitelj se udomači v svojem šolskem okrožju; spozna vse razmere in jih lahko uvaže. Vsak kraj ima svoje lastne razmere in podnebje, po teh se mora učitelj ravnati. Ako je strokovnjak, lahko svetuje, dela in napravi mnogo dobrega. Zato bi bilo prekoriščno tudi za nas in našo nadaljno izobrazbo, da bi bila v vsakem delu naše dežele po ena strokovna šola, kamor bi lahko o priliki zahajali, ogledovali napredek, poslušali predavanja in s tem popolnovali svoje izkušnje sebi in našemu kmetijstvu v prid. Isto kakor pri nas bi se moralo zgoditi tudi za druge dežele, kjer bivamo Slovenci. Tudi Spodnje Štajersko, Goriško in Istra bi morale imeti svoje strokovne šole, ločene po narodnosti. Učiteljstvo naj to misel dobro pretresa v bodočih učiteljskih skupinah. Sklepi in nasveti naj se odpošljejo naši „Zavezi“ za nadaljno uvaževanje.

Ako se mi lotimo takoj tega dela, vendar ta zadeva, če bi tudi šlo prav srečno, ne bo rešena tako hitro. Pri nas se rešujejo vse zadeve v politiki, gospodarstvu in socialnih zadevah jako počasi. Ako se pomisli namreč, da je bila druga železniška zveza s Trstom na dnevnem redu celih 50 let, je dovolj jasno povedano. Dobra in koristna misel se mora neprestano povdarjati — drugače se prav rada pozabi. Mi moramo le s silo kaj doseči; zgoraj nam vržejo drobtino, samo da mirujemo. Za dobro stvar moramo biti torej jako agilni. Naš kmet je podlaga in temelj državni blaginji, nanj se mora naša država tudi ozirati, če hoče kmetu pomagati — pomagati mu pa drugače ne more kakor s temeljito strokovno izobrazbo, pri tem pride pa v poštev v prvi vrsti učiteljstvo in šola. Rekli smo že, da je do rešitve tega problema še dolga pot, kaj je nam storiti do časa rešitve? — Mi moramo najprej sami pokazati, da imamo res dobro voljo storiti kaj dobrega v tem oziru. Dobri sveti na papirju, prazne besede v družbi in razna posvetovanja o raznih prilikah brez dejanj so podobni megli. Bolje je malo govoriti, pa veliko delati. Tek časa zahteva od nas, da stopimo med narod s pozitivnim delom, da mu s tem pomagamo, ker le z delom nam je mogoče priboriti si ugled, spoštovanje in boljše bodočnost. Naš kmet ima na videz mnogo osrečevalcev in prijateljev, ako pa mi te vrste ljudi dolgo in natančneje opazujemo, vidimo takoj, da ti niso njegovi pravi prijatelji, marveč se mu dobrikajo

z drugim namenom — da ga vodijo v političke boje za nadvlado, ga organizirajo za svoj žep, ga zlorablajo in slepijo z vero, samo da jim je bolj pokoren in vdan. Mi ne potrebujemo takih prijateljev, pomagati moramo kmetu brez sebičnosti in koristolovstva. Kdor ima srce za narod, rad žrtvuje v priliki zanj kako urico in nekoliko truda, kdor pa tega nima — je kruhborec in navaden tlačan.

Dokler ne bo rešeno označeno vprašanje zaradi strokovnih šol, ne smemo držati križem rok, marveč delati takoj v tem zmislu naprej. Imamo v vsakem okraju nekaj takih mož, ki so v eni ali drugi stroki veščaki — in ti so naši tovariši in učitelji. Namen učiteljskih društev je, da se učiteljstvo v prijateljskem krogu poteza za koristi svojih stanovskih zadev, izpolnuje in izobražuje s predavanjem svoje okrožje znanosti, da napreduje v strokah, ki so s šolo in učiteljstvom v tesni zvezi. Gotovo je kmetijstvo z učiteljstvom in šolo v tesni zvezi. Ako naprosimo torej te veščake, da bi nam povedali svoje izkušnje, ki bi tudi nam jako koristile, gotovo nam ne bodo odrekli tega. Ne samo ti, marveč tudi drugi nam bi radovoljno pomagali, če jih prosimo in obvestimo o tem. G. Gombač se je izjavil, da radovoljno stori to, ako ga učiteljstvo povabi pravočasno, da si uredi čas, ker je vedno na potovanju. Dolenjcem bi morda ustregel, če ne že g. vodja, ki ima preobilno posla, vsaj g. Rohrman ali g. Lapajne.

Na ta način bi dobila učiteljska društva in zborovanja pravi značaj, živahnost in pomen. Ako se bomo začeli v tem oziru živahno gibati, nam gotovo pojdejo na roko tudi višji krogi. Naše prošnje in želje ne bodo glas vpijočega v puščavi, marveč ozirali se bodo nanje. To nam je lahko storiti; to prinese koristi nam in našemu narodu. Taka predavanja niso nova, marveč že uvedena v Krškem okraju. Ti vrli naši tovariši so nam vsem pokazali pot, ki je in mora biti prava. Posnemajmo jih pridno! Nobeno učiteljsko društvo naj nima zborovanja v prihodnosti širom naše domovine, da bi ne imelo poleg stanovskih zadev, pedagoških - didaktičkih, tudi agrarno-socialnih točk na dnevnem redu. Zanimive razprave naj se pošlje našemu stanovskemu listu „Učiteljskemu Tovarišu“, ki jih bo gotovo objavil tudi nam drugim v pretres, pouk in uporabo. Izobrazujmo se sami, potem šele stopimo na delo, ki bo rodilo obilnega blagoslova, če se ga poprimemo z vneto!

Preden končamo to razpravo, preiti moramo zaradi natančnega pojasnila zopet na našo zamotano političko polje. Pojasnili smo v „Učiteljskemu Tovarišu“ v članku „Med dvema ognjema“, da moramo biti edini, ker sta nas sedaj začela kruto napadati obe naši bojujoči se stranki. Takrat smo izjavili, da bi morali prinesiti obe stranki kot uvodnik v svojih glasilih naš odgovor na neosnovan napad v „Slovenskem Narodu“. Tega ni storila liberalna, še manje pa klerikalna stranka. Besnice ne mara slišati ta ne ona. Mnogokrat je pisal „Slovenski Narod“, da se naj učiteljstvo pridno drži šole, političkega boja naj se izogiblje! Ko bo naš narod dovolj izobražen, bo že sam znal dobiti pravo političko smer. Boj s klerikalizmom bo že sam dobojeval brez nas. To je treba sedaj pibiti, ker je našlo le deset učiteljev milost v njegovih očeh, le-ti so bili namreč sotrudniki njegovi, vsi drugi so mu nepotrebni, lahko izhaja brez nas, a škodo trpeli bomo le mi sami, oni pa prav nič. Vse to moramo vzeti na znanje. Danes smo povedali svoje mnenje in željo, kako bomo delali za narod. Če bomo morali zaradi tega še škodo trpeti, govorili bomo o tem pri drugi priliki. To pa povemo odkrito, da nismo kot učitelji in odgojitelji molčali do sedaj klerikalizmu, zaprli smo mu usta tako, da se ne upa z nami v boj — ravno tako ne bomo molčali liberalizmu. Naše delo je

delo za ljudstvo. Iz ljubezni za narod hočemo brezobzirno govoriti vedno le golo resnico, ki se opira na gola dejstva. Do danes nas ni mogel obglaviti klerikalizem in upamo, da nas tudi v bodoče ne bo, ravno tako nas ne bo liberalizem. Mi smo učitelji, dolžnost naša je, govoriti vedno in povsod golo resnico. Če se zmotimo nehote radi popravimo, kar pa pride iz našega prepričanja, pri tem ostanemo, če nas ima potem kdo rad ali pa ne. Mi živimo v veliki bedi, a rajši poginemo, kakor bi šli iz tira prepričanja. Kolo časa se hitro suče. Kdor je danes mogočen, je lahko jutri neznatna oseba. Bliža se druga politiška doba — doba splošne volilne pravice. Učiteljstvo v splošnosti ne bi prišlo niti v poštev, ali mi postanemo s svojo organizacijo, s svojim delom in z agitacijo lahko velevažen faktor. O bodočnosti ne moremo še danes govoriti, ta pride o priliki na vrsto. Naša sveta dolžnost je pa, da se pripravljamo. Delo za ljudstvo naj nas druži, krepí in enači! Kdor neumorno dela za narod, tega narod ne more zavreči, če ima tudi brezštevilo obrekovalcev. Učiteljstvo naj toraj zaupa v svojo lastno moč, v organizacijo in delo — vse naj se pa naslanja na ljubezen do človeštva!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je priredilo dne 5. grudna letošnji prvi društveni večer, ki je pri njem predaval tov. Karel Wider o temi „Moderna šola“. Predavanje je bilo zelo zanimivo ter je žel predavatelj za marljivo sestavljeno poročilo obče pohvalo in priznanje. Glavni namen tega poročila je bil, vzbujati zanimanje za „Šolski list“, ki naj bi nadomeščal nepraktične šolske kujige. In priznati moramo, da je predavatelj pri vseh prisotnih vzbudil veliko zanimanje za to idejo. Tovariš Wider bo o tej temi in posebej še o „Šolskem listu“ predaval pri enem prihodnjih „večerov“ ter bo na splošno željo svoje poročilo objavil v Učiteljskem Tovarišu. O enakej temi bo predaval pri enem prihodnjih večerov tudi tov. Črnagoj, ki nas je tudi to pot iznenadil s humorističnim predavanjem, vzetim iz barjanskega življenja. Po predavanju smo se še dlje časa prijateljski pogovarjali o stanovskih težnjah in izpopolnjevanju učiteljske organizacije. Prihodnji „večer“, ki bo meseca prosinca, bo gotovo zopet zanimiv, zato: Na svidenje!

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ in „Deželno Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ zborujeta, kakor je bilo že naznanjeno, v četrtek, 27. t. m. ob 9. uri dopoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani. — K mnogobrojni udeležbi vabita — odbora.

Jubilejska Samopomoč. Dne 8. grudna 1906 je umrl društvenik tovariš Ivan Pečovnik, nadučitelj pri Št. Juriju ob Tabru. Udovi g. Ivani Pečovnikovi sem izplačal 424 K.

Tekom tega meseca razpošljem vsem članom položnice, da vplačajo za nadaljni slučaj smrti. Ker se pa bliža tudi plačati letnina za 1907, zato prosim, da vplačajo mesto 2, 4 K in 10 h za poštno stroške; meni prihranijo na ta način delo, sebi pa poštno stroške in društvu stroške za položnice. Do 1. svečana, upam, da bo vse zopet v redu. Zdaj šteje društvo 211 članov, a šestero že oglašanih za vstop.

Ig, 16. grudna 1906.

Franc Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj je zborovalo dne 6. t. m. v Ribnici. Udeležba je bila kaj častna. Tovariš Clemente je obravnaval govedo po bioloških načelih v splošno zadovoljnost. Videlo se je, da se je temeljito pripravil za predavanje. Na to se je razvila živahna debata, v katero so posegli tov.: Gregorač, Primožič, Vrbič, Zupančič. Referat je bil odobren z opazko, da se imajo učenci opozarjati na usmiljenje do živali, o prvi pomoči pri nezgodah, osobito pri napenjanju. Omeniti je zakon o varstvu živali. Tov. Betriani

je poročal o „Zavezinem“ zborovanju. Predlagal je, da se zviša udnina, ker je tudi „Zaveza“ to storila. Sprejeto. Udnina bo z letom 1907 znašala 4 krone. Na Primožičev predlog se je sklenilo, da se udnina in „Učit. Tovariš“ (12 K) plačuje v mesečnih obrokih à 1 K potom hranilnice in posojilnice „Učit. konvikta“. Vrbičev predlog, naj bi deželno učiteljsko društvo izpremenilo pravila toliko, da bi bila društva po deželi nekake podružnice (a la kmetijska družba), se je sklenilo poslati deželnemu učiteljskemu društvu v uvaževanje. Tovariš Vrbič je tudi predlagal, da društvo prispeva za nagrobne spomenike umrlim tovarišem in tovarišicam, ki so bili člani. V potrebi postavi spomenik tudi društvu samo. Predlog je bil sprejet.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje 3. januarja 1907, ob pol 11. uri dopoldne sledečem vzporedju:

1. Zapisnika zadnjih dveh zborovanj in poročilo tajnika, ozir. blagajničarice o delovanju nulem društvenem letu.
2. Dopisi.
3. Društvene in stanovske zadeve.
4. V Savinskih planinah, na Gorenjskem Črtice s potovanja. Podava predsednik.
5. Vprašalna skrinjica.
6. Predlogi in nasveti.

Z ozirom na važnost 3. točke vabi k polnosti Ant. Brumen, t. č.

Književnost in umetnost

Ilustrovani narodni koledar za l. 1907 dr. Ant. Dolar. Leto XVIII. Last, založba tiskarne v Celju. Cena broširanemu izvodu 1 K, 1 K 50 h, po pošti 20 h več. — Po obliki koledar jako lepa knjiga, ki jo vsakomur najtopleje

lista „Zadruga“, strokovno glasilo „Zadruga“ v Celju, ki ga bo v bodoče slednja izdajala zopet in ki se bo bavila edino le s pospeševanjem narodnega gospodarstva s posebnim ozirom na družništvo, izide prva številka že do Božiča t. l. List bo začasno mesečnik in se bo po potrebi izdajal pozneje bolj pogosto.

Uredništvo je pridobilo odlične zadrugne, kmetijske in gospodarske strokovnjake kot sodelavce, in se bo list izkušal vestno truditi, da delujo v blagor kmetijskega in drugega združništva, ogibajoč se dosledno vsega, kar ne bi bilo v prid in prospeh slednjega.

Zadruga, ki so učlanjene pri „Zadružni Zvezi“ v Celju, bodo dobivale list v par izvodih brezplačno. Zadruga in društva, ki v „Zvezi“ niso učlanjene, kakor tudi kmetijska, bralna, izobraževalna in druga društva, čitalnice in posamezniki i. t. d. pa dobijo list za ceno treh kron. Udje „Zveznih“ članic pa dobe list za 2 kroni na leto.

Vse zadruga in razna društva, ki žele list naročiti, oz. dobiti na ogled prvo številko, naj izvolijo to naznaniti po dopisnici uredništvu lista „Zadruga“ v Celju, Schillerjeva cesta 3.

Politiški pregled.

* **Novi volilni red** je že zadel ob težkoče. Gosposka zbornica, v kateri sede ljudje, ki ne poznajo težnj in zahtev ljudstva, hoče, kakor je videti, na vsak način strmoglaviti enako volilno pravico. Odsek gosposke zbornice, ki se sedej o stvari posvetuje, je s 14 proti 4 glasom sklenil, da se ima uvesti ne enaka, ampak starostna pluralitetna volilna pravica. Po tej bi n. pr. imel volilec od 24. do 35. leta en glas, volilec pa star nad 35. let, 2 glasa. Radovedni smo, ali bo gosposka zbornica pritrčila temu odsekovemu sklepu, in če, ali se bo tudi poslanska zbornica uklonila volji samoljubnih zastopnikov svojih osebnih koristi.

* **Deželni zbor.** Nižjeavstrijski, zgornjeavstrijski, solnograški, štajerski, koroški, šlezijijski in tržaški deželni zbori bodo sklicani v zasedanje dne 27. decembra, češki in moravski pa 28. decembra. Glede na istrski in tirolski deželni zbor se še pogajajo — O sklicanju kranjskega deželnega zbora ni nič slišati. Temu so krive kranjske politične razmere, ker nima vlada garancije, da bi mogel redno delovati. Kranjsko učiteljstvo je zaradi tega britko udarjeno.

* **Hrvaški sabor** je sprejel zakonski načrt o zaščiti svobode pri volitvah. To je še le en del vseh onih ustavnih prenov, ki jih misli nova vlada uvesti.

* **Naša in italijanska mornarica.** Bivši vojni minister, genovski zborni poveljnik Pedotti, je nedavno dejal, da mora vzhodna italijanska meja segati do Kvarnera. Italijansko brodogradnjo je trikrat močnejše kot naše: 19 vojnih ladij (izvzemši vse zastarele) s 223.292 tonami proti 9 s 73.000 tonami. N:š mornariški etat znaša 65 milijonov kron, italijanski 130 milijonov. Tri bojne ladje, ki jih zgradi Avstrija v teku petih let, so zgolj nadomestila za tri zastarele, dočim Italija sedaj poviša svoje brodogradnjo za 4 bojne ladje, 1 križarko, 22 monitorjev, 5 podmorskih čolnov in 1 ladjo za mine. — Ko bi prišlo do boja, bi bila Avstrija poražena. Prišlo bi do maščevanja za l. 1866.

* **Črna gora.** Nova vlada, ki uživa zaupanje narodne skupščine in kneza, pripravlja program dela, ki ga mora izvršiti, dela na gospodarskem, političnem in kulturnem polju. V kratkem predloži skupščini zakon o ljudskih šolah. V Nikšiću otvorijo v kratkem nižjo gimnazijo.

* **Bolgarsko.** Knez Ferdinand je rekel deputaciji, ki mu je izročila adresu sobranja, tudi tole: „Pospešujmo razvoj svojega naroda v duhu splošne resnice in gospodarske solidarnosti, da s tem ojačimo v narodu globoko vero v svojo osebno vrednost, na kateri temelji njegovo vstajenje in katera mu da moč, da zanes neka svojega v hram splošne človeške kulture“.

* **Bulgarija in Grška.** „Messenger d'Athenes“ javlja, da so postale grško-bolgarske razmere tako napete, da se vsak dan pričakuje pretrganje diplomatske zveze.

* **Nedolžna kri.** Z Levova javljajo, da so na Pruskem Poljskem vojaška sodišča v zadnjih šestih tednih obsodila 500 ljudi na smrt. Ta era vpije po maščevanju.

* **Ločitev cerkve od države na Francoskem.** Dan 11. decembra je bil za Francijo historičen dan prve vrste: s tem dnem je postala ločitev dovršen čin. Kakor znano, je zakon o ločitvi določil, da imajo cerkvena poslopja in cerkveno imetje preiti na verska združenja, ki naj bi se ustanovila. Znano je tudi, da so v katoliškem taboru mnenja divergirala in da je bilo tudi v episkopatu glasov za to, da bi se katoliška cerkev spoprijaznila s tako uredbo. Toda v Rimu so prepovedali ustanovljenja takih združenj, in tako se je z večerajšnjim dnem začela odkrita vojna med Francijo in Vatikanom in bo francoska vlada gotovo brezobzirno izvajala zakon o ločitvi. Z dnem 11. decembra so prišla vsa poslopja, ki so last cerkve, na dispozicijo države. Vendar pa hoče vlada — glasom neke brzojavke iz Pariza — v nekaterih pogledih čim blažje postopati. Na primer: pravica svečnikov do penzije ostane. Pač pa bodo sekvestrirane vse škofijske palače in župni dvorci. Zakon se izpremeni v smislu, da se bodo mogla verska združenja ustanovljati tudi brez dovoljenja papeža in škofov. Ta združenja bodo mogla uživati cerkvena imetja. Republikanski listi pišejo najostreje proti sv. Stolicy ter ji očitajo, da ščuva vernike v kršenja zakona. Krivdo na vedenju Vatikanu pa pripisujejo vplivu redov, ki so morali zapustiti Francijo. Ves svet pričakuje z največjo napetostjo nadaljnega razvoja te gigantske vojne med oficijelno Francijo in Vatikanom.

* **Razpust nemškega državnega zbora.** Poleg dogodkov na Francoskem je sedaj razpuščenje državnega zbora nemškega največja politična senzacija Evrope. Vzrok je znan. Po 16dnevni govorniški bitki proti nemški kolonijalni politiki je večina državnega zbora odklonila od vlade zahtevani kredit, skoro 30 milijonov mark za kolonije v vztočni Afriki. Protivladno večino so tvorili: centrum (katoliki), socialisti in Poljaki. Ta poraz vlade je deloval tako silno, da so kurzi na borzah padli in da je v finančnih krogih zavlada velika potrto. — Glasom poročil iz Berlina se čuti posebno cesar Viljem osebno zadetega po padu kredita zaščitne čete v Afriki.

Dobivši vest, da je državni zbor odklonil ta kredit, je cesar Viljem vele kancelarju Bülovu: „Razpustite to bando!“ Po njegovem mnenju se je parlament nedovoljeno dotaknil njegovega poveljstvenega prava nad armado. Temu pa ni tako. Saj parlament ni odrekel četa za Afriko, ampak le zahtevani kredit. Dovoljevanje denarja pa je ravno glavna prerogativa parlamenta. — Nove volitve se baje vrše 6. februarja 1907.

* **Sveta vojska** proti tujcem se obeta v Maroku. Po vseh tangerskih mošejah in v okolici oznanjajo, namreč mohamedanski svečeniki sveto vojsko proti tujcem.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: „Fino deklè“ nabrala v Št. Jerneju na Dolenjskem 4 K 70 h; gdč. Pavla Blaznikova iz Ljubljane, nabrala na Frančkinem godu pri prorokovanju iz kart 2 K 60 h; Neimenovana iz Domžal 2 K; ob priliki 40-letnice Metliške Čitalnice utržil nekdo za brošuro: „Pri našem cesarju“ 2 K 75 h. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Juraj Režek, učitelj na I. mestni šoli v Ljubljani (po pomoti je v zadnji številki to ime izostalo); tov. Ivan Bernot, c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani; tov. I. Rihteršič, nadučitelj v Srednji vasi v Bohinju; tov. Anton Kadunc, nadučitelj in tov. Ema Miselj, učiteljica v Starem trgu na Kočevskem; tov. Tomaž Kurbus, nadučitelj in tov. Tilka Lecker, učiteljica v Slivnici na Štajerskem. Bog plati!

„**Pri našem cesarju**“. Te lepe knjižice je založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta 7600 iztisov, ki so se vsi razposlali križem naše ožje domovine, a do danes je še neplačanih 4240 iztisov! Vemo, da plačujejo take stvari navadno krajni šolski sveti, vemo pa tudi, da šolski voditelj za take knjige že dobi potrebne novce, če se le hoče gibati Torej!

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta ima na Kranjskem 208, na Štajerskem 85 in na Primorskem pa 41 pravih članov, ki so plačali po 2 K letnine. Za vplačevanje letnine je še čas!

Prijateljski sestanek. Dne 27. t. m. bodo zborovala v Ljubljani tri učiteljska društva in sicer „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“, „Slovensko deželno učiteljsko društvo“ in „Slovenska Šolska Matica“. Ob tej priliki bo ta dan zvečer v Seidlovem hotelu „Južni kolodvor“ v Kolodvorskih ulicah (nasproti postaje južne železnice) prijateljski sestanek učiteljev-zborovalcev, učiteljic in srednješolskih profesorjev, ki imajo naslednji dan svoje zborovanje. V Seidlovem hotelu „Južni kolodvor“ se dobodo cena prenočišča, dobra hrana in pristna vina; zato učiteljstvu z dežele poleg Mrakove gostilne pri „Novem svetu“ tudi Seidlovo restavracijo toplo priporočamo. V obeh teh dveh gostilnah je na razpolago „Učiteljski Tovariš“.

Gospa Julija Moosova, upokojena šolska voditeljica v Ljubljani, je praznovala dne 13. t. m. svojo sedemdesetletnico. Čestitamo!

„**Učiteljski Tovariš**“ bi moral biti na razpolago v vseh gostilnah, kamor zahaja učiteljstvo. Ni nam toliko za naročnino, ampak bolj zato, da pride v roke naše glasilo tudi neučiteljem. Gostilničarje, ki so naročeni na naš list, bomo objavljali.

Slovenska gledališka predstava bo dne 26. decembra v Ljubljani. To dajemo naznanje tistim, ki se nameravajo udeležiti učiteljskih zborovanj in pridejo morebiti že 26. decembra v Ljubljano.

Koncert „Ljubljanskega seksteta“ bo dne 27. decembra v restavraciji Seidlovega hotela „Južni kolodvor“ učiteljem-zborovalcem na čast.

Nekatera šolska vodstva pošiljajo „Učiteljski tiskarni“ nefrankovana pisma, ker so menda muenja, da se „Učiteljski tiskarni“ lahko dopisuje poštne prosto. A dotična šolska vodstva so v zmoti. Zato javimo, da odslej ne bomo sprejemali nefrankovanih pisem.

✦ **Ana Juvančičeva**, posestnica in trgovka v Šiški, je 14. t. m. umrla za opeklina. Bila je rodoljubna žena in velika dobrotnica šolski mladini. Blag ji spomin!

Poročil se je dne 8. t. m. gosp. Josip Sorč, učitelj v tržaškem Sv. Križu, z gospodično Marico Plesovo iz Devina. Naše čestitke!

Iz seje dež. šolskega sveta kranjskega z dne 6. decembra t. l. Imenovani so: za Štrekljevec za nadučitelja definitivni učitelj Franc Pirc v Petrovi vasi ter suplentinja Frančiška Pirc-Zey v Semiču za definitivno učiteljico; definitivni učiteljici sta postali provizorični učiteljici Ljudmila Kapus v Kropi in Lucija Trampuš v Vrbovem na dosedanjih mestih. Premeščena sta nadučitelja Ivan Bezeljak v Hotedršici v St. Vid pri Cerknici in Ivan Vuga v Šmihelu pri Nadanjem selu kot učitelj na Planino pri Vipavi. Nadučiteljica Ernestina Clarici v Kočevju je stopila v začasni pokoj. Baltazar Bähler je bil potrjen za pravega učitelja na realki v Idriji, učitelj verouka dr. Mihael Opeka pa za definitivnega učitelja ter se mu je priznal naslov profesorja. — Ustanovi se enorazrednica na Krtini, v Dobu začasni paralelni oddelek na ondodni dvorazrednici. — Izvršili so se sklepi glede premostitve učnih oseb v višje plačilne razrede s 1. jan 1907, imenovali so se okrajni šolski nadzorniki za novo funkcijsko dobo; II. razred škofovih zavodov je dobil pravico javnosti, istotako VI. razred idrijske realke; domače naloge iz italijanščine in francoščine se odpravijo na ljubljanski realki.

Zahvala. Štejem si v posebno dolžnost, da se p. n. društvu „Jubilejska samopomoč“ zlasti pa njegovemu vrlemu predsedniku, g. Francu Ks. Troštu, nadučitelju na Igu, pošta Studene pri Ljubljani, prav iskreno zahvaljam za poslano mi podporo 424 K, katero vsoto sem povodom smrti svojega rajnega soproga, g. Franca Pečovnika, bivšega nadučitelja pri Sv. Jurju ob Taboru, danes resnično prejela. Žalec, dne 18. decembra 1906. Ivana Pečovnik, nadučiteljeva vdova.

Učiteljstvo in delo izven šole. Prijatelj nam piše: Učiteljstvo ne deluje samo v šoli, ampak tudi izven šole v raznih društvih, odborih, korporacijah itd. Predlagam, da bi „Tovariš“ objavil vse: kdo, koliko in kje deluje ta ali oni učitelj. (Opazka uredništva: Glede tega imamo deloma že pripravljen material. Obdelali in objavili ga bomo tekom prihodnjega leta.) S tem bi one, ki delujejo izven šole, moralno podpirali, a druge bodrili in dramili k delu. Na ta način bi zvedeli tovariši, na koga naj se obrnejo, če hočejo kakih informacij za ustanovitev kakega društva. Nadalje naj bi učiteljstvo poročalo našemu glasilu vse, kar sklenejo v kaki korporaciji na predlog učiteljstva v prid šoli, občini, učiteljstvu itd. Ponižnost in skromnost sta lepi čednosti, a nam kot stanu ne koristita prav nič. Če se ne bramo sami, nas tudi drugi ne bodo; če ne poudarjamo važnosti svojega dela sami, ga tudi drugi ne bodo! Koristno se mi tudi zdi, če bi imelo učiteljstvo nekak socialni odbor, kakor bi hodili tovariši po navodila za delovanje izven šole. (Opazka uredništva: Poskrbeli bomo, da se o tem razgovarja pri prvi seji upravnega odbora „Zaveze“ in da pride to vprašanje v razgovor pri prihodnji glavni skupščini „Zaveze“.)

Odbor za Gregorčičev spomenik v Ljubljani se je razšel z ozirom na to, da se je ustanovil v Gorici osrednji odbor.

Deželni šolski svet štajerski je izrekel gosp. Matiji Šumru, nadučitelju pri Sv. Vidu nad Grobelnim pohvalno priznanje za njegovo dolgoletno, uspešno delovanje v ljudski šoli. Obenem mu je na njegovo prošnjo dovolil vpokojenje. — Definitivni je imenovana provizorična učiteljica v Artičah Mira Jurkova.

Hvalevredno delovanje kaplana Lenasija v Šmihelu na Krasu v XX. stoletju. Omenili smo že, kako preganja, ta kaplan vsakega učitelja, a pokažemo naj tudi na sredstva, ki jih uporablja ta fanatic napram nadučitelju Vugi. Kot kaplan in občin. odbornik je predlagal, da se naj napravi, kakor se je tudi napravil, poziv na dež. šol. svet naj se Vuga prestavi, ker se je vdeležil bala. Ker je v tem obč. odbor pogorel, oziroma poziv ni imel pravega uspeha, je mož ubral druge strune. Bazen nebroj ovadb in tožb, naperjenih proti Vugi, je pričel kot predsednik kr. šol. sveta delovati tako, da mora šola in šol. mladež strašno trpeti. V Šmihelski občini je že stara navada, da mora krajni šol. svet šolo in šol. mladež z vsem os-

krbovati, a tega mož v kljub vsem proračunom noče natančno vršiti in to zgolj iz sovraštva do nadučitelja. V tekočem šol. letu na tej šoli še niso risali. Tiskovin in drugih potrebščin nočejo nabaviti. Da, še celo uradnih zavetkov, papirja in šolskih naznanil do danes ni. Za šol. knjižnico nočejo ničesar nabaviti. Z eno besedo: nadučitelja ovirajo s takim delovanjem v vsakem oziru v izpolnjevanju svojih dolžnosti in to, želeč, da bi se nadučitelju dal kak ukor. Radovedni smo, kdo bo prvi za kaplano nakano, Mogoče pa bo kdo čitateljev mislil, da se ni nadučitelj obrnil do drugih faktorjev? Ne le obrnil, pač pa tudi zadevo temeljito obrazložil — a do danes, kakor smo pozvedili, brez vsakršnega uspeha. Ali ni to žalostno, da se pušča šolo — prepadati na ljubo kaplanu — preganjaču. In vendar se dobe še taki hinavci, ki trde, da „so“ ta kaplan „fajn“, in, da veliko za šolo naredi in, čujte! — pravijo celo, da gre naduč. Vugi — na roko. Da, na roke mu gre, zraven že povedanega, mogoče tudi s tem, kar navedemo edino iz zapisnikov kr. šol. sveta in rokopisov omenjenega kaplana — predsednika! 1. „Enoglasno se sklene, da naj se pozove na odgovor g. nadučitelja kako jo to mogoče, da so izginila šol. drva“. 2. „Naj bi šolsko vodstvo skrbelo, da ima vsak otrok torbo“. 3. „Enoglasno se sklene, da mora g. nadučitelj izročiti vrtno orodje, kar ga je v inventaru, predsedniku“. 4. „Kot predsednik (Lenassi) imam pravico imeti ključ šol. poslopja in odpirati in zapirati prostore“. 5. „Ker je bila neka prošnja nadučitelja Vuge za podporo neugodno rešena ter kr. šol. svetu pomotoma poslana, jo je ta norčevaje z opazko. „Uradna št. 2579½“ vrnil in ko ga je isti nadučitelj, samo da bi uredil šolo, takorekoč prosil, zakar pa nima dolžnosti, za zaznamek o šolodolžnih otrokih, zakar je po paragrafih edino krajni šolski svet vezan, da ga mora šolskemu vodstvu pravočasno poslati, je ta učiteljski „vseblagor“ zopet šolskemu vodstvu norčevaje dostavil: „Pa še kaj pište!“ Bodi dovolj za danes! Poudarjati pa moramo odločno, da so se zgoraj omenjeni „enoglasni“ sklepi izvršili vselej v nenavzočnosti nadučitelja in pa kraj. šol. nadzornika g. J. Valenčiča, ker vedeti je treba, da kaplan Lenasi ne povablja vedno vseh udov — zadostujejo mu za „enoglasno“ edino kaki kimavci, drugih se izogiblje. Vsa umetnost pri teh sejah šmihelskega kraj. šol. sveta obstoji v tem: Gospod predlagajo, spišejo in trije udje prikimajo. Opazk nadučiteljevih ali kraj. šol. nadzornika nočejo protokolirati v kljub vsem ugovorom, in sklep je „enoglasen“. Nadaljni koraki so navadno brez uspeha, in potem naj si človek pomaga kakor vé in zná. Take grdobije pa se bodo v Šmihelu še godile, ako ne poseže, zakar bi bil vendar čas, kaka višja moč vmes. Kdor ni slep, lahko spozna, kam pride učiteljstvo, ki je obsojeno v Šmihelu služiti, in radovedni smo, koga pošljejo zopet tja trpinčiti! Mimogrede moramo omeniti, da se šmihelskim učiteljem obetajo še lepši časi, ker, kakor sklenjeno, namerava imenovani kaplan v bližini šole ali v konsumu naseliti nune, ki se bodo tudi pečale s poučevanjem. Zares, zlati časi, ako se to uresniči — Za Boga, kam pa pridemo, če se bo učitelje na milost in nemilost prepuščalo kaplanom? Tu je treba reda, in sicer že zaradi šole in učiteljskega interesa.

Tudi zavednost. Nedavno so obhajali v neki fari ptujškega okraja cerkveno proščenje. K takim slovesnostim povabijo župniki svoje sosede za pomoč. Po cerkvenem opravilu se malo prigrizne in zalije. K temu delu slovesnosti so po nekaterih krajih povabljeni tudi nadučitelji. Zadnjič je taka sreča doletela nekega našega tovariša. Gotovo nimamo nič proti temu, če se vrši v mejah dostojnosti tudi za učitelja. A ta prijatelj izkazuje potem svojo hvaležnost na način, ki ga moramo na vsak način obsojati. — Po končani pojedini je namreč peljal z župnikovimi konji dva soseda domov. Deževalo je, in gospoda sta sedela v pokritem vozu, on pa je na kozlu tako ponosno vladal, kakor bi peljal samega cesarja. To se je zgodilo podnevi, in so lahko videli štarši in otroci. Kaj so si lahko mislili, o tem niti ne govorimo. Naš tovariš pa je s tem pokazal imenitno svojo fjačersko zmožnost. Če je izgrešil poklic, si še lahko prebere. Šola ne izgubi dosti na tem. Pravijo, da je bil cesar Jožef II. rojen najmanj 100 let prehitro; ta nadučitelj pa na vsak način za toliko let prepozno.

„Vzroki pijančevanja in kako jih preprečiti.“ Ta naš članek, ki smo pa priobčili v 48. številki, je objavila tudi tržaška „Edinost“.

Kako štejejo na Koroškem Slovence. Pri zadnjih občinskih volitvah v Spodnjem Dravogradu so dobili Slovenci skupaj 141 glasov, Nemci pa le 75. Uradna štetev iz l. 1900 pa izkazuje v Sp. Dravogradu 703 Nemce in le 61 Slovencev. In teh 61 Slovencev, med katere pa spadajo tudi žene, otroci in drugi nevolilci, je zmagalo s 141 glasovi, 703 Nemci pa so dobili le 75 glasov! To je čudež, kakršnih je avstrijski sv. Birokrajci naredil že mnogo. Avstrijo po pravici imenujemo deželo čudežev.

Nemški kandidat za bodoče državnozbornske volitve je za pliberški okraj V. Šumi, potovalni učitelj v Velikovu.

Časnikarstvo. Z novim letom preneha izhajati list „Slovenska zadruga“ v Krškem. — V Gorici je prenehal izhajati „Knajpovec“. — V Pulju je začel izhajati italijanski liberalni dnevnik „L' Eco del Adriatico“. — Začetkom 1907. leta bo v Petrogradu izhajal pod naslovom „Hakedem“ (Vzhod) list, ki ga bota urejevala J. J. Markon in dr. A. Zarzavski. List bo posvečen prejšnjemu Vzhodu, semitovskim jezikom, judovski zgodovini in zgodovini judovske književnosti. Pri listu bodo sodelovali odlični orientalisti Evrope in Amerike.

Izboljšanje plač državnim uradnikom. Listi poročajo, da predloži vlada poslanski zbornici zakonski načrt za izboljšanje plač državnim uradnikom.

Kultura in politika. Češki socialni demokratje na Moravskem so izstopili iz društva „Svobodna šola“, ker nečejo biti skupaj z nemškimi liberalci, ki so pri deželnozbornskih volitvah podpirali klerikalce.

Iznajdbe v Avstriji. Tržaški parobrodni strojevodja Mihael Micheluzzi je iznašel jako primerno napravo za parobrode. Ta iznajdba razprši namreč potom visokega zračnega tlaka tudi najgostejšo meglo na dve milji krog ladje, tako da je mogoče videti vsako oviro, bodisi že ta v podobi skalnatih čeri, naplovljenega peska ali kaj drugega. Iznajditelja so sicer pri nas v Avstriji jako hvalili, a nič podpirali, tako da se je odločil oditi na Angleško iskat sreče. In tam jo je tudi našel. V Birminghamu se je ustanovila delniška družba za proizvodnjo njegovega stroja; dobil je 15.000 K letne plače, in družba je obljubila, da mu odkupi za 2.400.000 K iznajdbo. V Avstriji je iznajditelj iskal sedem mesecev kupcev, tam pa jih je dobil baje v 60 urah.

Pasivna resistenca poštnih uradnikov se pripravlja po poročilih dunajskih listov za božične praznike. Zahtevam poštnih uradnikov vlada namreč še sedaj ni ugodila.

Dovoljenje kolportaže. Z Dunaja poročajo: Na zadnjem plenarnem shodu nižjeavstrijskega obrtnega društva je predsednik Denk poročal, da je upravni svet sklenil storiti potrebne korake, da se doseže dovoljenje kolportaže, to je svobodne prodaje tiskovin. Naprosi se zbornico, da eventualno s pomočjo nujnega predloga odobri iz zakonskega načrta o tisku oni paragraf v obliki zakonske novele, ki se tiče dovoljenja kolportaže. Povod temu koraku bi bila v prvi vrsti okolščina, da bi pri predstojećih volitvah vse stranke interesiralo, ako bodo mogle potom tiska razširjati svoja načela ter da se z dovoljenjem kolportaže bistveno povzdigne in pospeši papirna in tiskarska industrija.

Državne podpore za geodetske študije. Pričenši z letošnjim šolskim letom oddá predsedstvo primorskega c. kr. finančnega ravnateljstva več podpor po 1000 K na leto abiturijentom realk in gimnazij, ki hočejo obiskovati geodetski (zemljemerski) tečaj na kaki tuzemski tehniški visoki šoli. Prosilci se morajo pa zavezati, da ostanejo, dovršivši geodetski tečaj, najmanj 10 let v državni razvidnostni službi. Natančnejše pogoje je objavil primorski uradni list.

Izseljevanje iz Ogrske narašča bolj in bolj. V času od 1. januarja do konca septembra t. l. je bilo izdanih za potovanje v inozemsko 197.500 potnih listov. V letih 1901—1905 je bilo izdanih v enaki dobi povprečno 138.000 potnih listov. Izseljevanje ima dva toka, eden proti Ameriki, drugi v nižine Rumunske.

Češki profesor v Sofiji. V zadnjem času je bival v Sofiji zaradi znanstvenih študij profesor slovanskega prava na praški univerzi, dr. Karel Kadlec. Udeležil se je tudi jubileja bolgarske knjige.

Predstave v belgrajskem gledališču. Ob četrtkih in nedeljah prireja belgrajsko gledališče ljudske predstave po znižanih cenah. Ker je pa v Belgradu mnogo ljudi, ki ne morejo plačati niti teh cen, je odredilo srbsko naučno ministrstvo, da bo prirejalo gledališče brezplačne predstave za uboge delavce in vojake.

Stoletnico osvobojenja Belgrada praznujejo z velikimi slovestnostmi dne 26. t. m.

Stoletnica bolgarske knjige. Bolgari so dne 9. grudna obhajali stoletnico bolgarske knjige. Bolgarsko književno društvo je priredilo v „Slovenski Besedi“ slovesno zborovanje, h kateremu je povabilo vsa sofijska društva. Sveti sinod je zapovedal, da naj se ta dan v vsi Bolgariji opravi slovesna božja služba za pokojnega Sopronija Vratčanskega, ustanovitelja bolgarske književnosti. Naučno ministrstvo je pa izdalo odlok, po katerem so se 8. decembra v vseh učnih zavodih priredila predavanja o Soproniju Vratčanskemu.

Mednarodna razstava v Sofiji. Sofijski „Dnevnik“ poroča, da namerava bolgarska vlada proslaviti petindvajsetletnico vladanja kneza Ferdinand s tem, da priredi v Sofiji mednarodno razstavo. Razstava bi imela trgovski in industrijalni značaj. To razstavo bi otvorili leta 1912., toda bolgarska vlada hoče že sedaj predložiti sobranju, da se v to svrhu stavi vsako leto v proračun okolo dva milijona levov.

Bulgarski vojni minister Savov je izdal pametno naredbu, da se mora pri vsakem polku osnovati vojna čitalnica. V čitalnicah bo dvakrat na teden predavanje za vojake, ki ne znajo čitati. Minister je ukazal divizionarjem, da pripravijo potrebne prostore in sredstva za imenovane čitalnice, ki se otvorijo po vseh garnizijah s 1. januarjem 1907.

Odlikovani pesnik. Iz ustanove milijonarja Nobla na Norveškem je dobil letošnje darilo v znesku 190.000 K za pesnike in pisatelje italijanski pesnik Giosuè Carducci, ki je napisal glasovito himno na satana.

Tujci v Londonu. O ogromnem prometu tujcev v Londonu je zbral angleški socialni politik John Burns podatkov, ki so jako interesantni. Burns ceni, da prihaja vsak dan v London 80.000 tujcev, torej na leto 29.200.000 ljudi. Ako se vzame, da tujec, ki obišče London, troši na dan povprečno 5 kron, potemakem dobiva London od tujcev dnevno 400.000 kron ali 140 milijonov na leto.

183.000 stradajočih otrok. Po zadnjih poročilih ruskega „Rdečega križa“ se nahaja v kazanski guberniji 183.000 stradajočih otrok. „Rdeči križ“ more s hrano oskrbeti samo 32 tisoč otrok. Na ta način ostane še brez hrane 151.000 otrok; ako se račun za vsakega otroka šest rubljev za hrano do nove letine, potrebujejo blizu 900.000 rubljev.

Zdravljenje jetike. V Stuttgartu je imel prof. Behring predavanje o tuberkulozi ter je priporočal cepljenje dojenčev s takozvanim „tubselaptinom“ ki ga je on izumil.

Nov, 26.000 metrov dolg predor, nameravajo zgraditi pod Splügnom v Švici. Stroški bodo znašali 120 milijonov frankov.

Časnik za slepce. Veliki angleški časopis „Daily Mail“ bo izhajal vsak teden v posebni izdaji za 40.000 slepcev, ki živé na Angleškem.

Latinske črke pri Japoncih. Ker se tuje težko priuče japonskim črkam, je sestavila japonska vlada posebno komisijo, ki je sklenila uvesti latinske črke v japonsko pismo.

Najmanjša cerkev na svetu. V Liengfieldu na Angleškem se nahaja cerkev, ki je brez dvoma najmanjša na svetu. Dolga je 4 m, široka 1 m. Cerkvica ima tudi zvonik z majhnim zvonom. Prostora je v cerkvi za 10 ljudi. Sezidali so jo nekoč 3 posestniki, ki so bili edini katoličani v omenjenem kraju.

Razgled po šolskem svetu.

— **Odposlanstvo avstrijskih ljudskošolskih učiteljev** se je mudilo dne 13. grudna pri ministru Marchetu. Zahtevalo je novi službeni red, izboljšanje gmotnega stanja in izvrševalne naredbe šolskega in učnega reda v smislu svobodnega naprednega razvitka šol. Mi-

nister je odgovoril, da se resno ukvarja s temi željami in je prosil, da se naj učiteljstvo ne vznemirja zaradi počasnega izdajanja omenjenih izvrševalnih naredb.

— **V ogrski poslanski zbornici** je povedal naučni minister grof Apponyi, da je na Ogrskem 340.000 otrok v starosti 6 do 11 let, ki ne hodijo v šolo. Treba je 4000 novih učiteljskih mest.

— **Lep zgled češke občine.** Učenci petrazrednice (z eno vzporednico) v Kunraticih pri Pragi so dobili začeni z letošnjim šolskim letom vse šolske potrebščine zastonj. Izdatki občine za te potrebščine bodo znašali okoli 1100 K. — Dobre posledice, ki jih bo imela ta odredba, so velike. Želeti bi bilo, da bi se po tem zgledu ravnalo kolikormogoče veliko občin.

— **Učiteljice na državnih obrtnih in strokovnih šolah** bodo imele odslej pravico do pokojnine, istotako tudi njihovi nepreskrbljeni otroci. Obenem je izdalo ministrstvo za uk in bogočastje tudi posebne navedbe glede nastavljanja in discipliniranja imenovanih učiteljic. S to naredbo odpadejo vse tozadevne navedbe z dne 11. aprila 1900.

— **Češka akademija znanosti.** Cesar je potrdil ustanovitev narodnogospodarskega oddelka na češki akademiji znanosti v Pragi.

— **Mleko v šolah.** V Pragi so šolske oblasti uvedle v šolah, da se deca med odmorom lahko okrepejo z mlekom. Mleko prodajajo v stekleničah po 8 vinarjev. S to praktično zdravstveno odredbo so zadovoljni deca in starši.

— **Šolstvo v Pragi.** V Pragi je 54 čeških ljudskih in meščanskih šol; te šole imajo 435 razredov in paralelk. Obiskuje jih 21.052 otrok, in sicer 10.394 dečkov in 10.658 deklet. 21.038 otrok je čeških, 10 nemških, ostanek drugonarodnih. 20.549 otrok je katoliške, 337 protestantske in 128 židovske vere. Nemci imajo 6 šol; obiskuje jih 2509 otrok. Od teh otrok je 1371 židovskih. Po narodnosti je med učenci 1659 otrok nemških in 839 čeških.

— **Žalosten konec „Legine“ šole.** V Raklju na Barbanščini v južni Istri je pred letom ustanovila „Lega“ z veliko slovesnostjo šolo, da bi poitaljančila ondotno hrvaško prebivalstvo. Leto je minilo, in „Legine“ šole na Raklju ni več. Zaprli so jo, ker nima nobenega učenca! „Legin“ učitelj don Nicolich (dalmatinski Hrvat Nikolić) si je moral nadeti zopet tesni talar in prositi škofa Flappa za kako cerkveno mesto, česar mu škof gotovo ne odreče, že zaradi velikanskih zaslug, ki si jih je pridobil, ko je — prej kot dušni pastir in potem kot „Legin“ učitelj — brezuspešno izkušal rešiti nepokorne ovce v Raklju. — Da je „Legina“ šola tako žalostno končala, je povzročila istrska Ciril-Metodova družba, ki je par mesecev prej ustanovila v Raklju hrvaško šolo.

— **Židovska gimnazija.** V Budimpešti nameravajo ustanoviti židovsko gimnazijo.

— **Bolgarsko naučno ministrstvo zoper nemoralne dopisnice.** Nekateri bolgarski knjigotržci in trgovci so razširjali po posredovanju učencev celo najnižjih razredov nemoralne ilustrovane dopisnice. Zavoljotega je naučno ministrstvo sedaj izdalo okrožnico vsem šolskim nadzornikom in ravnateljem, da naj rabijo najstrožja sredstva zoper to nesramno trgovino in naj se celo strogo kaznujejo učenci, pri katerih bi se našle enake dopisnice.

— **Protí alkoholu.** V Berlinu so odločili, da naj sprejme vsaka mati pri šolskem vpisavanju brošuro, v kateri se opozarja na nevarnost alkohola. — In pri nas?

Listnica uredništva.

Na mnoga vprašanja glede „Izjave“, priobčene v 41. številki našega lista, odgovarjamo, da je bila ta „Izjava“ sklenjena v izvrševalnem odboru narodno-napredne stranke in da se tiče le osebe g. dr. Tavčarja. Na stvari ni ta „Izjava“ izpremenila ničesar.

Listnica upravnštva.

Na ovitkih prihodnje številke izkazano bo vsem naročnikom, do kedar imajo plačano naročnino. Blagovolijo naj cenjeni naročniki na to paziti.

Upravnštvo.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št 1870.

Štajersko.

- V političnem okraju Celje se sledeča učiteljska mesta stalno popolnijo:
1. na 4 razredni ljudski šoli v Št. Juriju ob Taboru z eno podružnico, III. krajni razred, mesto nadučitelja,
 2. na enorazredni ljudski šoli v Zusemu, II. krajni razred, mesto šolskega vodje,
 3. na 4 razredni ljudski šoli na Polzeli, II. krajni razred, na 5 razredni ljudski šoli na Ponikvi, juž. žel., III. krajni razred, na 2 razredni ljudski šoli pri Sv. Emi, II. krajni razred, na 2 razredni ljudski šoli na Kalobji, II. krajni razred in na 5 razredni deški ljudski šoli v Trbovlje-Vode II. krajni razred po jedno mesto učitelja oziroma učiteljice.

Prosilec za te službe naj pravilno opremljene prošnje postavnim službenim potom vložijo pri dotičnem krajnem šolskem svetu do dne 15. prosinca 1907.

Celje, dne 13. grudna 1900.

Priporočajte in širite

„Zvonček“

ki je naš najlepši in najboljši mladinski list!

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporočam svojo na novo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel,
restavrater.

Naročajte in širite

„POPOTNIKA“

edini slovenski pedagoški in znanstveni list!

Čevljarski učenec

ki je zadostil šolskim zahtevam ter je lepega vedenja, priporočen od kakega g. učitelja, sprejme se v pouk. — Hrana z vso oskrbo mu je na razpolago brezplačno pri mojstru.

Kje, izvedeti je v pisarni „Učiteljske tiskarne“.

Ali ste že poravnali naročnino za

?

leto 1906?

?

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.

Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje)

Ko se je drugo leto, odkar je on našo šolo nadzoroval, pri inšpekcijski konferenci sestavljal protokol, je očital mojima tovarišema tako krivične reči, da ta dva nista hotela teh očitanj zapisati. Meni ni takrat nič očital, ker sem bil — bolan; zaraditega ni upošteval pri oceni mojih šolskih uspehov; zaraditega pa tudi pri dotični konferenci niti besedice nisem zinil. Zaradi krutosti Knapitsehve je ostala ta inšpekcijska konferenca brez uspeha; protokol se namreč ni izpisal. Zato nas je ta nemškutar zatožil; moja tovariša sta zaradi te „upornosti“ dobila ukor, obenem pa tudi jaz, češ, „das Auftreten des Direktors Lapajne läßt auch vieles zu wünschen übrig“. Tableau!

Kjer je pri kakšni skupščini imel e. kr. mož prvo besedo, ni šlo vselej gladko. Edini vzrok temu je bilo to, da so si gospodje, n. pr. e. kr. okrajni šolski nadzorniki, rabili le nemški jezik, dočim sem v prvi vrsti jaz poudarjal slovenščino. Zaradi tega sem prišel pri njih v zamero. Tako je bilo na Stajerskem, kjer še dandanes ni dosti boljše, in tako je bilo še pred 20 leti na Kranjskem. Seveda so mi na Kranjskem še zaradi tega še bolj zamerili rabo slovenščine, n. pr. pri uradnih okrajnih učiteljskih skupščinah, pri sejah e. kr. okrajnega šolskega sveta, ker sem bil nastavljen na nemški šoli. Taka zamera n. pr. je bila v Krškem od leta 1879. do 1883.; potlej pa tega kakih 10 let (Winklerjeva doba) nismo opazili. Kmalu pa so prišle druge homatije. Začeli so iskati za nemške šole na Kranjskem nemških nadzornikov, in takemu nemškemu možu so izročili tudi meščansko šolo v Krškem, čeravno je e. kr. okrajni šolski svet to odsvetoval višjim inštancam, ker je bil s e. kr. okrajnim glavarjem (Weiglein) vred prepričan, da nemški nadzornik prinese v Krško le prepir. In to se je uresničilo. Slovenski šol. nadzorniki namreč prvotno niso hoteli nas „nemških“ učiteljev voditi k okrajnim učiteljskim konferencam, dasiravno so bile tudi za nas obligatne, dasiravno smo imeli pravico do prisostvovanja vsaj pri nekaterih točkah dnevnega reda, n. pr. pri volitvah v knjižnični odbor, v e. kr. okrajni šol. svet. Vsaj za eno konferenco se dobro spominjam, da nas meščanskih učiteljev „slovenski“ e. kr. okrajni šolski nadzornik ni hotel povabiti. Ti možje večkrat izdelujejo vabilo, določujejo čas in dnevni red konference ne da bi v plenarni seji za to iskali dovoljenja. Imajo konference bolj za nekako šolo — primerjaj obligatne, ne v dotičnem ministrskem zakonu utemeljene pismene, nalogom podobne referate — kakor za učiteljski parlament, dasi so okrajne in deželne učiteljske skupščine po duhu veljavnega reda bolj parlament kakor šola.

Vodil je ta „prikrajšani zbor“ (Rumpfparlament) neženirano brez nas in ukazal voliti knjižnični odbor brez nas in ne oziraje se na nas, katerim

je takorekoč odzvel to pasivno in aktivno volilno pravico. Naposled je pa še mene v imenu okrajnega šolskega sveta kar „brevi manu“ odstavil kot načelnika knjižničnega odbora. Seveda so bili ti njegovi čini nezakoniti in bili na vloženo pritožbo tudi razveljavljeni po e. kr. deželnem šolskem svetu.

Zakaj pa te stare rekriminacije spravljam na dan? Zato, ker me je to takrat jako peklo in da svetu povem, da tega ta sicer hvalevredni „slovenski“ e. kr. okrajni šolski nadzornik ni sam zakrivil. V Winklerjevi dobi pod okrajnim glavarjem Weigleinom je bil mož, dasi v marsičem pedant, na svojem mestu, ker je bil menda prvi na Kranjskem, ki je uvedel slovensko uradovanje v okrajnem šolskem svetu. Ali v Heinovi dobi pod glavarjem Schönbergerjem se je izpremenil: nasproti učiteljem je postal visok, nasproti nemškemu baronom pa silno nizek in ponižen. Pri neki okrajni konferenci, katero je vodil sicer lepo v slovenskem jeziku, se je nemškemu baronglavarju v nemškem jeziku bolj klanjal kakor se mohamedanec pred svojim Alahom. — Te neprijetne spomine navajam zopet zaradi tega, ker me je moj nemški nadzornik pri neki domači inšpekcijski konferenci baš zaradi te uradne okrajne učiteljske skupščine okaral v pričlo svojih tovarišev tako grdo, da bi me bilo še dandanes sram, če bi bil to zmerjanje zaslužil*). Ker sem bil skoro vedno član e. kr. okrajnega šolskega sveta, mi je bil znan običaj te korporacije, da je ona prvotno v sejah določila dan in dnevni red konference in da je ona vabila vse člane okrajnega šolskega sveta h konferenci. Član okrajnega šolskega sveta je bil pa tudi nemški nadzornik, ki je bil vselej k sejam vabljen in ki se je časih tudi udeležil sej.

Dolžnost njegova je bila, zanimati se za dan in dnevni red oficijalne učiteljske skupščine, pri kateri bi moral tudi on sodelovati, ker ni sklicaval za svoje učitelje posebnih konference. Če on tega ni storil, na to ga opominjati ni bila moja dolžnost, marveč predsednika ali prvega (slovenskega) šolskega nadzornika, ki naj bi mu bila vsaj vabilo poslala.

Ker oni niso storili svoje dolžnosti, je ozmerjal nemški nadzornik mene v pričlo mojih tovarišev; ti so bili seveda tudi sicer navzočni, kadar mi je očital druge grehe. — Bolelo me je, da me je v očeh podložnih mi tovarišev tako ponižal, a pomagati si nisem mogel. Pogledal sem v inštrukcijo od l. 1869., po katerem ministrskem ukazu se morajo pri inšpekcijah ravnati okrajni šolski nadzorniki. Toda o tej točki nima ta ukaz navodila. Našel sem pa v novem navodilu, ki je izdan za deželne šolske nadzornike, da ti ne smejo šolskim ravnateljem v pričlo podložnih učiteljev očitati napak. Per analogijam sem ta ministrski ukaz porabil, ko sem se ustno ali pismeno (ne vem že) pritožil zoper nemške nadzornike svoje, ki so delali z menoj „kakor svinja z mehoma“.

(Konec.)

*) Zahteval je namreč od mene, da bi mu moral jaz dan te okrajne učiteljske konference naznanjati.

Pis.